Norske trolldomsprosesser

Prosessnummer: 299a

Tiltaltes navn: Oluf Gjesteland

Årstall: 1649

Sted: Høle i Rogaland

Rentekammeret
Stavanger lensregnskaper
1648 - 1649
pakke 285.

10

"Domb offuer
Videls Birgelte
i Høllöff
schibred."

Videls Birgitte

Thom.

16/1. 1649

Thomas Christenssen sorren schrifftuer offuer
Hesby fierdings tingsteder, Rasmus Flotuig,
Johans Sujhus, Anders Hesland, Gunder
Berpagel, Tore Hemre, Christoher Hølle,
Siur Kragdal, Tieran Oye Tzgeland,
Jon Flotuig, Anders Tscheland, Erich Tued,
och Lauridtz Rønnelj ad sorne laugrettes
mend vdj Hølle schibred, giør witterligt
ad anno dn: 1649 den 16 januarj, paa
Stauanger Raadstuffue, nerwerende ehrlig
och velagt Rasmus Gundbogen ko: ma:
fogit offuer Jederen och Dalerne, sampt
Endre Gieskeland tunde lensmand vdj
Hølle schibred, med got folch flere som
da tilstede var,
huor da for oss presenterit ehrligh och
velagt Lauridtz Pedersen, ko: ma: fogit
offuer Ryfylche som her i dag for retten
lod fremføre en giunde ved naffn Videlss
Berethe, som paa Hølle schibredz ting sidst

16/1.1649

Kiedels Birgitte

forleden bleff paa greben, och nu siden paa Kongs gaarden vehred anholden, formedelst signen, manen, och anden saadan gøglerj hun haffr paa at schellige bider och sveder brügt, om saadanne hindes bedreffter fremlagde forre Lauridt Pederßen efterschreffne prüffs breffüe och och Kings vinder, aff soren schriffüer och sex laugrebes mend forseyglett, daterit Hölle schibredtz ting som holdes paa Giesteland, den 15 December 1648. Hüor da ehr fremkommen Rasmüs Salüig och jon Hölle, som haffüer proffüed, at fiorten dage for Stj Hans tiid sidst forleden, haffde Endre Giesteland büd effter dennom, at dj wille komme til hannom och höre Beritte Kidelß ord, hüilche dj och giorde, da sagde hün det Ollüff Giesteland haffde sagt til hinde, at Endre Giestelandz güinde Ranglj, och hün forre Birgete schülle haffüe giort hannom den süig dom hand laa wdj,
Ydermehre proffde dj at Ollüff Giesteland sagde det Aschgüd Bircheland haffde sagt sligt for hannom,

Dernest proffüed Aschgüd Bircheland, at nü sidst forleden laade, kom hand wdj Ollüff Giestelandtz hüs, da sagde forre Ollüff til hannom at Kidelß

Retskammeret
Stavanger Lensregnskaper
1648 - 1649
pakke 285.

16/1. 1649

Birgete schulle haffue giort hannom del
vnde hand haffde ely:

Kidels Birgette

Nielss Vrolleszdad och Rasmus Verland,
proffued lige ord at haffue hórt aff
Torgius Birchelandz mund,

Dernest fremkom for[e] Kidelss Birette och
for retten bekiende, at Olluff Giesseland
haffde bud til hinnde, hun schulle
komme til hannom om hun kunde
hielpe hannom i hans sygdom,
da kom hun til hannom i hans huus
14 dage for juell, och var der vdj
frei nesker, och hand loffde at giffue
hinde nogit for omagen om hun kunde
hielpe hannom. Och der paa fich
hun et pund smór och et lidet
skioche, da fortalde Olluff Giesse-
land hinde hans drómme, förste
nat drónde hand at hand brende
siere i stuffen och var der et gund
folch hoes hannom, anden nat
drónde hand der kom tou brune
brolde jnd till hannom och en suart
hund, tredj nat drónde hand
det samme, da vdlagde hun
hans drómme, at formedelst hand
haffde opgraffuet en helde vdj en høy
da kom den enne brold der fra
den anden kom aff elffuen hede

16/1. 1649

Kvidels Birgitte

soffegrim, men den suarbe kunde
hun icke vide huad var for en,
samme gang skar hun negle aff
Ollüffs hender och föder och haar
aff hans hoffued, hunlche hun sagde
at brenne vdj pülüer och gaff hannom
det jnd vdj driche, och bekiende hun
at hun gich vd om morgenen for:
jnd sollen op gich, och om afftenen
[prio:] nar sollen var vnder, och haffde
Ollüffs lieneste pige med pig, da
lerde hun vdj saldt och feest som
hun smörde hannom med, och
spregde hun hull vnder negien paa
hindes liden finger paa den venstre
haandt at blodet vdgich, det
smürde hun paa hans bröst och
hüor hand haffde pinnen, och der:
med kunde hun driffue det affsted,
smörelsen aff feet och saldt
begynde hun for offuen, och smürde
alt ned ad kropen och affued
ombering hüer ledemod paa hans legme
saa hun dreff alt det vnde paa det
sidste neder i hans enne bra, nest den
store taa paa den venstre fod, der:
med gich hun bort denne gangh,

jtem frembkom forde Ollüff Gieisbeland
och bekiende, att der hun var gangen
fra hannom da gich det vnde skrax

16/1. 1649

Kiddels Birgitte

bilbage igien, och tycke hand hun
stod for hannom hun gangh hand
sönff, saa hand haffde ingen rolig-
hed för hand fich folch och liis til sig,
och haff hand hinde et qvarter maald
et gor korn, och hans són hinde 1/2
net korn, for uden det smór som
för ehr meldt, sampt en alne bleget
leret, och tuū alne grofft leredt, och
en rixmarch vdj penge, etz:

Dernest fremlagde forre Lauris Pederssen
et andet prous brefF eller kings vinde,
datterit Hólle king forre aar och dag,
j lige maader aff den soren schrifftuer
och laugrebbed forseiglet, formeldende
at Ollúff i Brichen prolffede at nij aar
forleden var hand med saadan siugdom
beladen som Ollúff Giesteland nu vahr,
da kom Kidelps Bereke til hannom och
haffde smórelse med sig, och smurde
hannom affued om kring alle hans
lemmer, och strax fich hand bedre, k

ydermehre prolffde hand at hun
sagde at hans siugdom haffde liget
vdj en bench et aar, och var hannom
agted for en fadig qvinde hand haffde
giort jmod, at det schulle dreve
hannom, saa hand haffde ingen
rolighed och synkes hand altid i
dromme at der gich tuū smaa brolde

16/1. 1649

Kiedels Birgitte

hoefs hannom, vnderkiden war dj brüne vnder tiden hüide, och war haind affsaadan wildelse saa hard bekiemt, at haind gich i skriffen en heell gandsche dag, och bar en stor byrde veed, och hüerken haffde forstand at lige det fra sig, icke heller at gaa hiem igien ey:

Fors Birgitte bekiende siellff at hün laa for fors Olüff i Brichen hans sengh, och saa samme spögelse, och at den hüide brold süret hans bieneste drenges öre saaat der gich holl derpaa,

Dernest proffued Lauridtz Högemarchen at aatte aar forleden haffde hans günde samme siüg dom, da kom fors Birgitte och giorde hinde ferdig, och ingen bröd dj haffde efftet hinde, med videre samme proffs breffs jndhold s:

Fors Birgitte sampt hindes mand Kiedt stod her for retten, och icke künde benegte forschje proff ey heller hüis hün sig forne frjvillig siellff haffde bekiendt, menss det alt sammen vedgich,

jtem bleff hün och for retten sig spürt om hün künde nogen anden troldoms künster, der til suarede hün saa sant som Güd schülle vehre hinde

Tinglekammeret
Elvevanger Lensregnskaper
1648 - 1649
pakke 285.

16/1. 1649

Kiedels Birgitte

noadig hun icke kunde, mens hun
hun med signen och maanen haffuer
brugt det lerde hun vdj hindes barne
opvext, aff en giunde som giorde hindes
sódschinde ferdig,

Almuen som nu til stede var bleff
til spurt om dj nogen tid haffde hórt
noget klageligt paa hinde, at hun
enten haffuer forgiort folch, eller queg,
eller nogen slige troldoms gierninger
vchre tillagd eller forbeschyldt, effterdj
hun altid haffr fared om kring i bóg:
derne. och icke haffd nogen wifse
tilhold, huor til dj suarede ney, dj
jndted sligt om hinde haffde hórt vden
med signenen, och giore igien, huor fore
hun altid haffuer haffd ord och ryche,

Forschreffne Lauridtz Pederssen talde vdj
rette och formente at forn Bergske
burde effter for berórte proff sampt
hindes egen bekiendelse for samme
hindes bedreffter at straffes med bael
och brand, med sampt videre der
om hans foregiffende och var her
paa endelig dom begierendes: med
flere ord och talde nu for reten for.
vexlet bleff:
Da effter tildalte gienpuar och denne
sags tylighed, saa och effterdj, icke

16/1. 1649

Kiedels Birgitte

kand ehr fahres, fordre Bergede at haffue forsoret sin hellige daabs pagt och christen dom, samt och icke beklages eller offuer beuises at hun haffuer skild nogen ved liff eller helbred, fa eller gieg, eller vdj sadanne (sine) grofue gierning befunden, kunde vj fordre Lauridz Pedersens forped och formeening icke effterfolge,

Mens vj med voris kiere her laug=mandz bebenckende och gode raad forelese saaledes for rebben kiend dómt och affsagt haffuer, efterdj Norgis loū formelder F: B: 4 cap: effter en mandz egen bekiendelse och loūlig vinders byrd, skal alle sager dómmes och fordre Kiedels Berette sielff frijwillige bekiender at hun med sijnen mannen och slig gógleij haffuer om gaaed, och bógerne om skreped, fabige folch at bedrage och fóre vdj vandroū, och hóyloūlig kong Christian den 4 siste vdgiffne reces formelder 2 bogs 28 cap: folio 311 om nogen med sijnen mannen, vefue dages vdvellelse, gjen vijsning, eller saadanne mistenckte kunsler kyndig och forfahrne at vebre, dj at skal haffue forbrut deris boeslod och rónne Dannmarches och Norgis riger och forsendomme, j mod forberóde (sine) capitel haffuer fordre Kiedels

Rentekammeret
Stavanger landregnskaper
1648-1649
pakke 285.

16/1. 1649

Riddels Birgitte

18.

Birgete sig höyligen for seeld som aff
indförde prouff sampt och hindes egen
frywillig bekiendelse kand ehr fahres, huor
före hun inden maanedz dag her effter
bör att rómme Norge och Dannmarch
sampt förbenn dommene, och hindes
boes lod at vehre vdj vdj Kongens werge,
och om hun effter ford bid befindes
och andrages, daa at straffes paa hindes
halfs att saaledes for rette kiend
dómt och aff sagt ehr bekreffter vj
med vore signetter her neden under
trygt actum anno die Loco vt supra

avskrevet 30/10. 1929.

Rigsarkivet
Stavanger Landregnskaper 1648-1649
pakke 285

19.

Kiedels Birgithe

16/1. 1649

Wij ophterschreffne Thomas Christens
son sornschriffuer ~~Hafsbye~~ fierdenings
thingsteder, Gunder Berphagell, Rasmus
Selevig, Jacob Aaselannd, Omund
Ouglannd, Sigurd Kraggedall och Suend
Seldall adlsoerne laugrettismend udi
~~Holle~~ schibbred: giorre witterligt at
anno Christi 1649. dennd 16 januarij
paa Haffuanger Raadstue, anlangende
nogen opsagenne sager, fra sidstholdende
Holle schibbridsthing. nerwerinde erlig
och welforstandig mennd Rasmus
Suendsenn, foegit offuer Jedderen och
Dalleme Christen Anderssonn paa
~~Hafsbye~~. sampt Endre Giesselannd,
bunde lenssmannd i Holle schibbrede,
med gaadsfolch flerre som tilstede
waar, hwor da frembkomb for
rettenn erlig och welforstandig mand
Lauridtz Pederssón ks: ma: fouget
offuer Ryefylche der esched och begierde
ad thingsrunde, hworlenge hannd dennd

Kiedels Birgitte

16/1. 1649

beschyldte gunde. naffnlig Kiddels Birgete, paa Kongsgaardenn fengsligenn haffuer anholldenn, indtil hannd proiff och widnisburd offuer hinde fich, Sagenn beschreffuenn. Huor effter hun for signenn och mannen och slig göglerie bleff dömbt landflychtig, da ehr det os full witterligt, at fra hun först bleff anholdenn, och Tjndtill hannd fich domb offuer hende, war sex vggers-tid, och aldiellis hun indtid waar eyendis huormed hendis kost kunde betallis, dis til witterlighed haffuer haffuer wi thrycht woris zig: netter herneden forre, actum anno die, et loco vt supra.

L.

— — — — — —

— — — — — —

"Indtegt paa wiffse och vwiffse - - - fraphilippi Jacobj 1648 thill aars dagen 1649."

Flige maade tingswidne No 5. *)

Bleff Kiddels Birgette angrebenn som haffde reigst om kring her i lehnit och ladet sig bruge med signelser och mahnen, huor offr hun aff sorenschriffr ehr dömbt landflygtig giffuit for hendis kost udi femb vgger, förind sagenn kunde gribbe ende,

Penge ——— 5 rdr

*) finnes ikke i pakke 285, men refereres i dommen.
T. L.

Rentekammeret
Stavanger Lensregnskaper 1644-1649
pakke 285

21.

Kiddels Birgitte

Hølle Schibb:

1648-1649

stum

"Indbegt paa vrijsse och vrijsse, saasaalsom odsiffd --- aff Byefogden beregnit fra philippi Jacobj 1648 till aarsdagen igiennem 1649."

Ollüff Gieskelannd formedelst hand haffer brügt signegiünder üdi sinn singdomb, nembligt Kiddels Birgette, som landit sidenn ehr forüist.

gaff —— 8 dr.

Rentekammeret
Stavanger Lensregnskaper
1646 - 1649
pakke 285

22.

Lauridtz Bósegmarch

jfm:
"Kong: may: regensdneb: paa wiisb. och wiiisb, - - - - - idtj Stiffsangerlem. beregnede fra Philippi jacobi anno dagi 1648: och til aarsdagen igiennem anno 1649."

Lauridtz Bósegmarch*) haffde brugt seignelsse och wiinglige medell till sinn gaardes helbred. Bonnick effter sinn formue

penge ———— 10 dr:

*) se sakren Kirstis Birgitte.
T. L.

Stavanger Lagtingsbok 2.
fol. 44a.

23/9. 1650.

23,

Kiedels Birgitte.

Den 23 July paa Stavanger Raadstue ner-
werendis Jacob Thomesen bye foged udj
Stauffuanger, Jsach Wigleffsen Laugrethis-
mand. Kom i rette Laurids Pedersen K:
M: foged och haffde ved schriffteligh steff-
ning i rette skeffnet Thomas Christensen
(nu och nerverendis) samt 12 hans
meddombsmendy dom til confirmation
offr Kiedels Birgitte udj huilcken hun
formedelst sygnen wijsd igien och anden
gogleij er dombt at schulde romme
landet, eller och lide paa hindes hals,
aff dommen bleff udj rette lagh en
copy, originalen siges i rendtekammeret
at vere indleveret, och bekreffted schriffu-
eren at copien i alle maader med origi-
nalen offr eens kommer.
Samme Kiedels Birgitte er aff ny worden
examineret opleese lydeligen en signebon,
bekiende och dij Skrifftedommen om melder

Dat: 16 jan 1649

at haffue seek den Shrold fossegrijm at haffue werek brunen, och Laaden sanck den bierge Shrold at haffue werek som ist lidek gradfolch med en röed hue paa de: Conclusio: schriffueren schal schaffe en fuldkommen beseglet dom och effter den bör hun billigen lide paa hundis hals.

[anteret 5.11.1928]

fol. 44a
(1650)

Den 23 Julij Paa Stavanger Raadstue Nerwerendis Jacob Thommesen Bygefoget vdj Staffuanger och Jsach Wigleffsen, Laugrettismand, Kom i rette Laurids Pedersen Ri: Mj: foget och haffde wed schrifftlig steffning i rette steffnet Thomas Christensen (nu och Nerwerendis) samt 12 hans Medcombs mendz dom til Confirmation offr Kiedels Birgitte vdj huilchen hun formedelst Sigenen, Manen, Wijst Sgien och anden gogleij er domt at schulde vomme landet, Dat: 16 Jan. 1649, aller och lide paa hindes hals, Aff dommen bleff Vdj rette lagt en Copj, Originalen siges i Rendtekammeret at were Jndleuered, och betrefftet schriffueren at Copien i Alle maader med Originalen offr ens kommer.

Kiedels Birgitte —

Samme Kietels Birgitte er aff mig Worden Examineret, oplecste lijdeligen en Sigenebön bekiende och dj Throlde domen ommelder at haffue feet den Throld forfregrijm at

fol. 44a = Kiedels Birgitte —

haffue Weret brüen och laaden samt den Bierge throld at haffue Weret som Ht lidet ondfoldt med en Röed hüe paa.

Conclusio: Schriffueren schal schaffe en fuldkommen beseglet dom och effter den bör brün billigen lide paa hindis hals.